

Handläggare

Lisa Gunnarsdotter

e-post: lisa.gunnarsdotter@afasi.se

telefon: 08-545 663 64

Afasiförbundets yttrande till betänkandet

På goda grunder – en åtgärdsgaranti för läsning, skrivning och matematik
SOU 2016:59

Om Afasiförbundet

Afasiförbundet organiserar barn, unga och vuxna med afasi eller språkstörning och deras anhöriga. Språkstörning är en medfödd funktionsnedsättning som påverkar talet, språkförståelsen eller användningen av språket. En person med afasi har varierande svårigheter med att tala, förstå tal, läsa och eller skriva.

Talknuten är vår verksamhet för barn, ungdomar och vuxna med språkstörning och deras anhöriga.

Sammanfattning

Afasiförbundet/Talknuten är positiva till förslagen i utredningen. Tidig upptäckt och tidiga insatser lönar sig både för eleven och för samhället i stort. Det är viktigt att analysera elevens behov av stöd så att rätt individuellt stöd sätts in.

I betänkandet **Samordning, ansvar och kommunikation** - vägen till ökad kvalitet i utbildning för vissa funktionsnedsättningar, SOU 2016:46, visar nationalekonomen Ingvar Karlsson på en analys över de samhällsekonomiska vinster som tidigt stöd ger.

Läs- och skrivförmåga och komplex språkförståelse har stor betydelse för skolprestationen. Avgörande att identifiera om eleven har svårigheter med språkförståelsen. Det behövs därför specialpedagogisk kompetens om språkstörning. För att elever med språkstörning skall få rätt metod krävs att pedagogerna har kunskap om vilka olika läsmetoder som finns.

Inledande synpunkter

Afasiförbundet/Talknuten välkomnar förslagen i utredningen.

Vi har endast gjort kommentarer till det som är särskilt viktigt att lyfta för målgruppen elever med språkstörning. I övrigt instämmer vi i förslagen.

3.2.3 Hur och när bedömer man om eleverna behöver stöd?

För förskolebarn anges det vara av stor vikt att genomföra screeningar av språk och olika färdigheter kopplade till den kommande läsinlärningen. (citat sid 70). Det är lättare att upptäcka barn med fonologiska svårigheter än djupare språkliga svårigheter. För att tidigt fånga upp om barnet har en språkstörning och remittera till logoped är det viktigt att redan på BVC använda ett evidensbaserat test som fångar upp svårigheter i alla språkområden, språkförståelse, ordkunskap och pragmatik.

Forskning visar att många barn med svårigheter inom matematiken också har svårigheter inom läsning. Därför kan till exempel barn med en språknedsättning feldiagnostiseras som att de har inlärningssvårigheter inom matematik. (citat sid 72)

Elever med språkstörning kräver konkret/visuellt material i sin matematikundervisning. Anpassningar måste göras när det gäller "språkliga" delar i matematikundervisningen. Även kompensatoriska hjälpmedel som till exempel miniräknare måste få användas vid behov. Vi vet genom föräldrakontakter att när barnen inte klarar gångertabellen och inte får använda miniräknare vid prov går så mycket kraft åt att de inte orkar/hinner klart provet. Många pedagoger anser att miniräknare är fusk.

En miniräknare kan inte ersätta om det finns behov av flera andra anpassningar som i exemplet där Skolinspektionen riktar kritik mot att en skola i Sala ansåg att en miniräknare skulle räcka som insats för en elev med dyskalkyli.

3.2.4 Vilket stöd behöver elever?

För att elever med språkstörning skall få rätt metod krävs att pedagogerna har kunskap om vilka olika läsmetoder som finns. Ofta behövs det en individanpassad läsinlärningsmetod.

5.3.1 Dokumentation av extra anpassningar

Det måste tydligt framgå av dokumentationen hur insatserna som extra anpassningar ska genomföras och vem som ansvarar för att det sker.

6.3.1 Att tidigt identifiera elever i behov av stöd

Det är viktigt att analysera hur elevens behov ser ut och förstå vilket stöd som varje elev kan behöva innan ett generellt stöd sätts in.

I forsknings- och kunskapsöversikten som betänkandet **Samordning, ansvar och kommunikation** - vägen till ökad kvalitet i utbildning för vissa funktionsnedsättningar, (SOU 2016:46) konstateras att även förskolebarn med lättare språkliga svårigheter presterar under den förväntade nivån i skolan. Läs- och skrivförmåga och komplex språkförståelse har stor betydelse för skolprestationen. Det krävs individuell anpassning av skolans insatser med anledning av den stora spridningen i förmåga hos

elever med språkstörning. Avgörande att identifiera om eleven har svårigheter med språkförståelsen. Det behövs därför specialpedagogisk kompetens om språkstörning.

Det är den språkliga förmågan som är avgörande för att inhämta de kunskaper och färdigheter som läroplanen beskriver. Därför är det långvariga insatser och anpassningar som är nödvändiga för eleverna med språkstörning.

Afasiförbundet/Talknuten vill lyfta att det saknas forskning på om det är skillnad på hur pojkars och flickors språkstörning yttrar sig. Det är fler pojkar som diagnosticeras och som får stöd, men vi misstänker att det finns ett stort mörkertal bland flickor. I Specialpedagogiska skolmyndighetens (SPSM:s) lägesrapport 2016; "Ta elevernas berättelser på allvar", konstateras att flickorna i större utsträckning än pojkarna upplever att de inte blir lyssnade till eller tagna på allvar. Därmed finns en risk att de inte får rätt stöd. Under flera års tid har SPSM lagt märke till att skolor betydligt oftare vänder sig till myndigheten med frågor om pojkar än om flickor. Det märks särskilt när det gäller elever med en neuropsykiatrisk funktionsnedsättning.

Även barnombudsmannens (BO) rapport "Respekt", från 2016, lyfter att pojkar diagnostiseras oftare med funktionsnedsättningar än flickor. Flickors problem tar sig oftare andra uttryck vilket medför att det tar betydligt längre tid för flickorna att få rätt stöd.

6.3.4 Åtgärdsgaranti i grundskolan, specialskolan och sameskola

I tidigare nämnda betänkande (SOU 2016:46) har en grundlig genomgång av och exempel på lyckat elevarbete där logoped ingår gjorts. För att ansvarig lärare ska kunna vidta åtgärder behövs ett samarbete mellan lärare, specialpedagog och logoped. En utredning av logoped som leder till en diagnos som språkstörning ska omvandlas till anpassningar och kompensation för eleven. Tillgång till logoped ger ökat stöd till elever med språkstörning och gynnar även andra elever som har behov av logoped.

Stockholm den 12 december 2016

Med vänlig hälsning

Lars Berge-Kleber, Ordförande, Afasiförbundet
e-post: lars.berge-kleber@gmail.com
telefon:070-312 74 54